

Assignatura: Infermeria Materno-Infantil II **Tipus:** Troncal **(En extinció)**

Crèdits: 7,5 **Teòrics:** 2,5 **Seminaris:** 0 **Laboratori/Pràctics:** 5

Departament: Infermeria de Salut Pública, Salut Mental i Materno-Infantil

Semestre acadèmic: 1r i 2n

Semestre curricular: 3r

Coordinador/a: Mª Rosa Rozas García

Professores de cada grup de docència:

A3.1 : Mª Rosa Rozas / Roser Gol / Noemí Obregón

B3.1 : Helena Viñas

C3.1 : Cristina Martínez / Angels Paulí

A3.2 : Mª Rosa Rozas / Roser Gol

C3.2 : Cristina Martínez / Noemí Obregón / Helena Viñas

Idioma: Català / castellà

Objectius:

En finalitzar l'assignatura l'estudiant estarà capacitat per:

- Identificar les necessitats de salut de la dona i la família en relació a la salut sexual i reproductiva.
- Identificar les característiques de la dona en les diferents etapes del cicle reproductiu i les alteracions que es poden presentar.
- Aplicar les cures d'infermeria a la dona i la família, tant en l'hospital com en la comunitat, en relació a la salut sexual i reproductiva.

Temari:

UNITAT TEMÀTICA I - INTRODUCCIÓ A LA INFERMERIA MATERNAL

- Programa d'Atenció a la salut sexual i reproductiva. La història clínica de l'ASSIR. Terminologia obstètrica i ginecològica. Exploracions ginecològiques.
- Fisiologia de l'aparell genital femení. Cicle genital: cicle ovàric i cicle endometrial.

UNITAT TEMÀTICA II - REPRODUCCIÓ HUMANA

- Fecundació i implantació. Característiques morfològiques i funcionals de la placenta i del cordó umbilical. Períodes de la vida intrauterina.
- La pubertat i el climateri.
- Aspectes bàsics de la sexualitat.
- Planificació familiar. Mètodes contraceptius.

UNITAT TEMÀTICA III - PROBLEMES DE SALUT REPRODUCTIVA

- Malalties de la vulva i la vagina. Malaltia inflamatòria pelviana.
- Diagnòstic precoç del càncer ginecològic i del càncer de mama.

- La pacient ginecològica. Problemes de salut més freqüents. Intervencions ginecològiques. Atenció d'infermeria a la pacient ginecològica hospitalitzada.

UNITAT TEMÀTICA IV - GESTACIÓ

- Descripció de la gestació. Modificacions i manifestacions clíniques de la gestació. Diagnòstic de la gestació.
- Cures prenatales. Control de la gestació. Educació sanitària. Factors nocius que incideixen en la gestació.
- Gestació de risc elevat. Problemes de salut durant la gestació.

UNITAT TEMÀTICA V - PART

- Treball de part. Períodes del part. Atenció obstètrica a la mare. Assistència al part d'urgències.
- Problemes de salut en el part. Risc de pèrdua de benestar fetal.
- Part distòcic i intervencions obstètriques.

UNITAT TEMÀTICA VI - PUERPERI

- Definició de puerperi. Modificacions i manifestacions clíniques durant el puerperi. Cures d'infermeria en el puerperi.
- Alletament matern. Cures d'infermeria a la dona que alleta.
- Problemes de salut durant el puerperi. Hemorràgies del puerperi. Endometritis puerperal. Malaltia tromboembòlica. Mastitis puerperal. Depressió postpart.

Activitats:

- Activitat aprenentatge autònom: Anàlisi de documents i altres fonts d'informació.
- Activitat no presencial:
 - Elaboració en grup d'un treball de revisió científica o de recerca relacionat amb algun dels temes del programa de l'assignatura.
 - Visites a institucions, ONGs, associacions, biblioteques, etc. per a l'elaboració del treball de revisió científica o de recerca, i relacionades amb aspectes específics del temari de l'assignatura.
 - Realització d'exercicis *on-line* a través del campus virtual per fomentar l'autoaprenentatge de l'estudiant.
 - Elaboració individual i en grup de mapes conceptuals dels diferents apartats del temari*.
- Activitat presencial:
 - Desenvolupament del temari de l'assignatura mitjançant classes expositives.
 - Assistència a les diferents activitats en grups reduïts. Les activitats que es realitzaran durant el semestre seran:
 1. Classe demostrativa: material i exploracions en la consulta ginecològica.
 2. Role playing: Història clínica del Programa d'Atenció a la salut sexual i reproductiva (ASSIR).
 3. Projecció de la pel·lícula: El principi de la vida.
 4. Seminari: Contracepció, embaràs i avortament en l'adolescència.
 5. Seminari: Planificació de les cures d'infermeria a la pacient ginecològica hospitalitzada.
 6. Seminari: Climateri i menopausa.

7. Seminari: Reproducció assistida.
8. Projectió de la pel·lícula: El part.
9. Mètode del cas: Assistència al part d'urgències.
10. Mètode del cas: Planificació de les cures d'infermeria en el puerperi.
11. Seminari: Alletament matern. Projectió de la pel·lícula: El pit no té horari.
12. Exposició dels treballs realitzats pels estudiants durant el semestre.

Metodologia:

Docència i aprenentatge:

La metodologia es basa en el treball de grup i en el treball individual de l'alumne.

El temari de l'assignatura s'impartirà tant en sessions expositives a tot el grup com en activitats en grups reduïts. Les activitats en grups reduïts s'anunciaran a l'inici del curs.

Es realitzaran tutories programades per orientar i fer el seguiment del treball de revisió científica o de recerca. Aquest treball es farà en grups d'un màxim de quatre persones i s'haurà d'exposar a classe a la resta dels estudiants. Per a la seva presentació es podrà escollir entre dues opcions:

- Presentació en format pòster.
- Exposició d'un seminari.

Es realitzaran tutories programades i en grup per orientar l'elaboració dels mapes conceptuals*.

*Aquesta activitat, que es realitzarà en els grups B3.1, C3.1 i C3.2 forma part Projecte d'innovació docent de la Universitat de Barcelona "Avaluació continuada de l'aprenentatge de l'estudiant amb mapes conceptuals".

AVALUACIÓ ACREDITATIVA DELS APRENTATGES. Criteris d'avaluació:

Per al curs 09-10, seguint la normativa de la Universitat de Barcelona en relació a l'inici de l'avaluació continuada, hem establert els següents criteris:

GRUPS A 3.1 i A 3.2

AVALUACIÓ CONTINUADA DE L'ASSIGNATURA

Al llarg de tot el curs es farà una avaluació periòdica dels coneixements corresponents als continguts de les classes teòriques i de les classes en grups reduïts amb les següents **activitats obligatòries**:

1. De forma individual, l'estudiant haurà de respondre a 6 qüestionaris de preguntes d'opció múltiple, que es lliuraran a través del campus virtual en la data indicada per la professora i que representaran un **30%** de la nota final de l'assignatura.
2. L'aplicació dels coneixements a la pràctica es mesurarà amb diversos exercicis de preguntes curtes al llarg del curs, que es lliuraran a través del campus virtual en la data indicada per la professora i que representaran un **50%** de la nota final de l'assignatura.
3. Els estudiants hauran d'elaborar en grup un treball de revisió científica o de recerca sobre els continguts de l'assignatura indicats per la professora al començament del curs, que exposaran a la resta del grup en format pòster o seminari. S'avaluarà la preparació del treball, les tutories

realitzades i l'exposició a la resta del grup. Aquest treball, de caràcter obligatori, representarà el **20%** restant de la nota final de l'assignatura.

4. L'estudiant podrà autoavaluar de forma periòdica els seus coneixements mitjançant exercicis al campus virtual, que no comptabilitzaran per a la nota final i seran de caràcter voluntari.

Per a acollir-se a l'avaluació continuada s'hauran de realitzar **totes les activitats** previstes al llarg del curs, i superar els qüestionaris i els exercicis d'aplicació **amb una nota mínima de 5 punts**.

Seguint la normativa de la UB en relació a l'avaluació continuada, aquells estudiants que no hagin aconseguit la qualificació d'aprovat, s'hauran de tornar a matricular de l'assignatura (**no hi haurà segona convocatòria**).

AVALUACIÓ ÚNICA DE L'ASSIGNATURA

Els alumnes que optin per l'avaluació única tindran una prova general al final del curs que inclourà 2 exercicis: un amb preguntes de tipus objectiu i un altre amb preguntes d'assaig. El contingut de les preguntes de l'examen estarà determinat per la totalitat del programa, que inclou les classes teòriques i les classes a grups reduïts. Es realitzaran les següents **activitats obligatòries**:

1. La prova final representarà el **80%** de la nota final i caldrà aprovar les dues parts de la prova per superar l'examen **amb una nota mínima de 5 punts**.
2. Els estudiants hauran d'elaborar un treball en grup sobre els continguts de l'assignatura indicats per la professora al començament del curs, que exposaran a la resta dels alumnes en format pòster o seminari. S'avaluarà el treball personal, les tutories realitzades i l'exposició en classe. Aquest treball, de caràcter obligatori, representarà el **20%** de la nota final de l'assignatura.
3. L'estudiant podrà autoavaluar de forma periòdica els seus coneixements mitjançant exercicis al campus virtual, que no comptabilitzaran per a la nota final i seran de caràcter voluntari.

En cas de no superar l'avaluació en primera convocatòria els estudiants tindran dret a una segona convocatòria respectant els percentatges d'avaluació establerts.

MOLT IMPORTANT: Els estudiants que optin per l'avaluació única hauran de demanar-ho per escrit **abans del 30 de setembre** a través del formulari oficial de l'Escola d'Infermeria, signat per l'estudiant i la professora. Per la nova normativa d'avaluació de la Universitat de Barcelona qui no lliuri el formulari a la professora abans de la data esmentada no tindrà dret a l'avaluació única, i s'acollirà directament a l'avaluació continuada. El formulari oficial es pot obtenir a través del campus virtual.

Aquelles persones que **no poden assistir a classe durant el curs**, ho hauran de comunicar a la professora durant el primer mes de classe, per tal de programar les tutories del treball obligatori.

GRUPS B 3.1 - C 3.1 i C 3.2

AVALUACIÓ CONTINUADA DE L'ASSIGNATURA

Es realitzarà avaluació continuada al llarg del semestre. Les evidències d'aprenentatge i la ponderació d'aquesta avaluació seran:

1. **Prova escrita.** Les preguntes d'aquesta prova final seran, unes de tipus objectiu i d'altres d'assaig. Aquesta prova representarà el **60%** de la nota final i caldrà aprovar les dues parts de l'examen. El contingut de les preguntes de l'examen estarà determinat per la totalitat del

programa, que inclou les classes teòriques i les classes a grups reduïts. Cal aprovar l'examen escrit per superar l'assignatura.

2. **Treball de revisió científica o de recerca** i exposició en seminari o pòster. Representarà el 20% de la nota final, i és imprescindible la seva presentació per superar l'assignatura. Es tindrà en compte l'assistència, participació i seguiment de les activitats i les tutories.
3. **Mapes conceptuals**. L'elaboració, presentació i discussió dels mapes conceptuals representarà el 20% de la nota final. Cal aprovar aquest apartat per superar l'assignatura. Es tindrà en compte l'assistència, participació i seguiment de les activitats i les tutories.

AVALUACIÓ ÚNICA DE L'ASSIGNATURA

L'avaluació única de l'assignatura en acabar el semestre es realitzaran en base als mateixos apartats i ponderacions que en l'avaluació continuada.

MOLT IMPORTANT: Els estudiants que optin per l'avaluació única hauran de demanar-ho per escrit **abans del 30 de setembre** a través del formulari oficial de l'Escola d'Infermeria, signat per l'estudiant i la professora. Per la nova normativa d'avaluació de la Universitat de Barcelona qui no lliuri el formulari a la professora abans de la data esmentada no tindrà dret a l'avaluació única, i s'acollirà directament a l'avaluació continuada. El formulari oficial es pot obtenir a través del campus virtual.

Aquelles persones que **no poden assistir a classe durant el curs**, ho hauran de comunicar a la professora durant el primer mes de classe, per tal de programar les tutories del treball obligatori.

Fonts d'informació:

Monografies:

- Berek JS. Ginecología de Novak. 13ª ed. México: McGraw-Hill, 2004.
- Burroughs A. Enfermería maternoinfantil. 8ª ed. México: McGraw-Hill Interamericana, 2002.
- Calaf J. Manual básico de Anticoncepción. Barcelona: Masson; 2005.
- Didona NA, Marks MG. Enfermería maternal. México: McGraw-Hill; 1998.
- Donat F. Enfermería maternal y ginecológica. Barcelona: Masson 2000.
- Olds SB, London ML, Ladewig PA. Enfermería maternoinfantil: un concepto integral familiar. 2ªed.Madrid: McGraw-Hill Interamericana de España; 2001. 2 vols.
- Perry SE, Cashion K, Lowdermilk DL. Maternidad y salud de la mujer. Barcelona: Masson, 2008.
- Reeder SJ, Martin L, Koniak D. Enfermería maternoinfantil. 3ª. ed. México: Nueva editorial Interamericana, 1995.
- Seguranyes G, Costa D. Enfermería maternal. Barcelona: Masson, 2004.
- Torrens RM, Martínez C. Enfermería de la mujer. 2ª ed. Madrid: DAE, 2009.

Publicacions periòdiques:

Unitat temàtica I:

- Bachiller Ramón C. La construcción social de la mujer. Rev ROL Enf. 2002;25(Supl "Enfermería viva" 196):33-36.

- Goberna J. La salud reproductiva en el umbral del siglo XXI. *Enferm Clin.* 2002;12(5):281-5.
- García Vivar C. Cribado mamográfico. Un debate actual. *Rev ROL Enf.* 2005; 28(4):275-8.
- Hernández A, García J, García I, Pardo C. Indicadores demográficos y situación actual de la fecundidad en España. *Matronas prof.* 2006;7(3):17-23.
- Lozano Vázquez, S. La salud de las mujeres inmigrantes. *Metas enferm.* 2002;45:62-3
- Rodríguez A, Giribert A. El colposcopio. *Enferm Cient.*1999;204-205:22-5.
- Vilaplana D, Sáez S, Teres L. Educación para la salud en la autoexploración mamaria: conocimiento y motivos de su práctica. *Enferm Cient.*1998;192-193:29-32.
- Viñas H, Rozas MR. La salud de la dona. *Agora Infirm.*1998;6:5-6.
- Rodríguez A, Giribert A. Histeroscopia. *Rev ROL Enf.* 1996;213:67-70.

Unitat temàtica II:

- Alvarez C. Infertilidad. Magnitud de este problema. *Rev ROL Enf.* 2006;29(5):379-82.
- Castellana M. El adolescente y sus personas significativas. *Rev ROL Enf.* 2005;28(9):579-88.
- De la Cuesta C. Naturaleza de la evidencia e implicaciones en salud reproductiva de los jóvenes. *Enferm Clin.* 2003;13(4):221-6.
- Domínguez M. ¿Qué anticonceptivos usamos? Tendencias actuales. *Rev ROL Enf.* 2004; 27(3):220-2.
- Goberna J. Promoción de la salud en el climaterio. *Matronas prof.* 2002;4:4-14.
- Gómez AM, Valle AM, Cayuela A. Uso adecuado y abandono del preservativo como método anticonceptivo único en mujeres jóvenes. *Enferm Cientif.* 2001;11(6):262-5.
- Jiménez P, Mejías A, Avis M, Biota P, Sánchez F. Menopausia y actividad física. *Rev ROL Enf.* 2007;30(3):202-6.
- Mariscal T, Martín R, Oliva M, Redondo M, Ripio A, Fernández M. Programa de educación para la salud en atención especializada, dirigido a parejas con problemas de esterilidad. *Matronas prof.* 2005;6(2):5-13.
- Pacheco E, Torrijos AM, Meneses A, Ramos LM, Domínguez B. Levonorgestrel. La píldora del día después. *Rev ROL Enf.* 2003;26(9):603-6.
- Soler F. Asesoramiento y educación sanitaria a la mujer: el deseo de procrear.(I). *Matronas prof.* 2003;4(12):22-33.
- Soler F. Asesoramiento/educación sanitaria a la mujer. Métodos anticonceptivos naturales (II). *Matronas prof.* 2005;6(3):5-13.
- Toribio M. La donación de ovocitos. *Rev ROL Enf.* 2003;26(11):751-4.

Unitat temàtica III:

- Agudo Perez E, Rodriguez de la Campa MC, Luna Macias M, Gómez Malvar I. Vaginosis bacteriana: una entidad clínica poco conocida. *Enferm Cientif.* 2000;214-215:64-6.
- García Vivar C. Cribado mamográfico. Un debate actual. *Rev ROL Enf.* 2005; 28(4):275-8.
- Cabestany A, Magriñà M. Después de la cirugía de mama ¿Qué cuidados se precisan? *Rev ROL Enf.* 2004;27(9):617-8.
- María de Lima C, Távora T, Magalhaes R, Gimenez M. Señales de la mujer con cáncer de mama, sus relaciones sociales. *Enferm Integral.* 2006;74:14-9.
- Moreno C, Mínguez M. Patología del suelo pélvico en la mujer. Disfunción anorrecta. Papel de la matrona en la prevención y detección. *Matronas prof.* 2003;4(14):29-33.

- Rojo Pascual MC, Ferrer Pascual MA, Ruiz Gómez MC, Marco Sanjuán JC. Síndrome de tensión premenstrual. *Metas enferm.* 2000;28:30-4.

Unitat temàtica IV:

- Caballero AL, Serrano PP. Educación maternal en el agua: una alternativa en la región de Murcia. *Enferm Clin.* 2003;13(5):321-3.
- Carreras M. Melasma. *Matronas prof.* 2003;4(11):13-5.
- Carreras M. Alteraciones dermatológicas durante el embarazo. *Matronas prof.* 2001; 3:19-21.
- De Vega Domínguez JC. Estreñimiento. Uno de los problemas más frecuentes del mundo occidental. *Matronas prof.* 2004;5(17):19-21.
- Fernández C. Diabetes y gestación. *Rev ROL Enf.* 2004;27(12):804-8.
- Francés L, Torres MT. Déficit de yodo durante la gestación. *Matronas prof.* 2003;4(11):37-43.
- López S. Aspectos psicológicos de la atención a la demanda de interrupción voluntaria del embarazo. *Matronas prof.* 2001;5:10-6.
- Molina C, Ortíz MD, Garrote A. Complicaciones del embarazo: rotura prematura de membranas y factores de riesgo. *Metas enferm.* 2002;47:28-31.
- Mozo ML, Sánchez N. Estados hipertensivos del embarazo. *Matronas prof.* 2004;5(16):11-6.
- Ortíz Martínez T, Martínez Rodríguez MP, Chás Barbeito MC, Fernández Vallhonrat B. Actividad sexual durante el embarazo. *Metas enferm.* 2000;28:10-3.
- Picot M. Amenaza de parto pretérmino. *Matronas prof.* 2004;5(17):30-6.
- Rodríguez F, Pastrana JM, Maldonado E, Ruiz C. Vacunas en el embarazo. *Matronas prof.* 2004;5(15):36-40.
- Sans R, Santandreu MA. Preparación maternal en el agua. *Matronas prof.* 2003;7:33-6.
- Soto A. Hemorroides en el embarazo. *Matronas prof.* 2001;5:17-9.
- Tosal Herrero B y cols. Signos y síntomas gastrointestinales durante el embarazo y puerperio en una muestra de mujeres españolas. *Aten primaria* 2001;28:53-8.
- Vila R, Aguilera FJ, Caparrós JM. Consejo genético. *Infórmate. Enferm Integral.* 2006;75:28-9.

Unitat temàtica V:

- Alemany MJ, Velasco J. Aspectos emocionales que rodean el nacimiento. Estado de la cuestión. *Matronas prof.* 2005;6(4):23-7.
- Ballesteros S. Parto de urgencia en el medio extrahospitalario. *Rev ROL Enf.* 2006;29(5):360-6.
- Estevez Gonzalez MD. Fortalecimiento de los lazos afectivos madre-hijo. El método Canguro adaptado a los países de nuestro entorno: un complemento idóneo. *Enferm Cient.* 2000;216-217:31-9.
- Foradada CM. Reflexiones sobre la cesárea. *Matronas prof.* 2006;7(1):5-13.
- Herrera B, Gálvez A, Carreras I, Strivens H. Asistencia al parto eutócico: recomendaciones para la práctica clínica. *Matronas prof.* 2006;7(1):27-33.
- Leno D, Castro M, Leno JL, Lozano MI. ¿Estamos preparados para atender un parto extrahospitalario?. *Metas enferm.* 2003;55:7-10.
- Ortega Pineda R, Sánchez Martínez G, García Ruiz-Castillo A, Sánchez Perruca MI: ¿Están satisfechas las mujeres con la atención proporcionada por la matrona durante el parto?. *Rev ROL Enf.* 2001;24:290-9.
- Pérez I. Manejo del dolor del trabajo de parto con métodos alternativos y complementario al uso de fármacos. *Matronas prof.* 2006;7(1):14-22.

- Riquelme R, Gutiérrez MM, Lagares FM, Lorite C, Moore T, Ruiz C. Influencia de las posiciones de la mujer sobre distintos parámetros en el proceso del parto. *Matronas prof.* 2005;6(4):9-12.
- Romero J, De Prado M. Episiotomía: ventajas e inconvenientes. *Matronas prof.* 2002;8:33-9.
- Romero J, Guerrero I, Artura A. ¿Influye la luna en el parto. *Rev ROL Enf.* 2004; 27(11):727-32.
- Rozas MR, Francés L. Maternidad tras una muerte perinatal. *Matronas prof.* 2001;3:29-34.
- Sánchez M, Alcántara C, Cocera E, Ruiz C. Cordón umbilical ¿Cuándo realizar la ligadura? *Rev ROL Enf.* 2007;30(4):260-4.
- Sánchez Perruca MI y cols. Dolor, temor y ansiedad durante el parto, como diagnósticos de enfermería. *Metas enferm.* 2001;41:31-8.
- Terré C, Francés L. Monitorización biofísica intraparto. *Matronas prof.* 2006;7(2):5-13.
- Vila R, Aguilera F. La placenta, de residuo a tesoro. *Rev ROL Enf.* 2006;29(3):203-6.

Unitat temàtica VI:

- Arteaga D, Serrano I. Asistencia a la mujer con problemas de salud en el puerperio (I): hemorragias posparto. *Matronas prof.* 2003;4(11):26-9.
- Arteaga D, Serrano I. Asistencia a la mujer con problemas de salud en el puerperio (II): infecciones, alteraciones tromboembólicas y problemas de salud mental. *Matronas prof.* 2003;4(12):34-41.
- Cots Paltor I, Mimó Callís M, Grau Corominas M, Antoni Vives J, Rué Monné M. Episiotomía y puerperio domiciliario. *Rev ROL Enf.* 2001;24:461-3.
- Escuriet R, Martínez L. Problemas de salud y motivos de preocupación percibidos por la puérpera antes del alta hospitalaria. *Matronas prof.* 2004;vol 5 (15):30-5.
- Fernández M, Martín E, Calleja C. Gimnasia posnatal conjunta "madre-hijo". *Matronas prof.* 2003;4(12):4-12.
- Kennedy HP, Beck CT, Driscoll JW. Una luz en la niebla: cuidados en las mujeres con depresión posparto. *Matronas prof.* 2003;vol 4(13):4-18.
- Martín S. Sexualidad en el puerperio. *Matronas Prof* 2001;4:9-14.
- Martínez C. Posparto en la madre adolescente. *Matronas prof* 2002;7:19-25.
- Mosteiro MP, Díaz E, Fernandez A, Moran D, Pellico A. Trastornos depresivos en la hospitalización por parto. *Enferm Cient.* 2000;220-221:42-5.
- Mosteiro MP, Fernández A, Morán D, Pellico A, Díaz E. Influencia de la depresión puerperal durante la hospitalización posparto en la lactancia materna. *Enferm Clín.* 2001;11(4):155-60.
- Ramos AJ, Rodríguez F, Nájera A. Puerperio inmediato: una propuesta de un proceso de atención de enfermería. *Enferm Cient.* 2004;Julio-Agosto:26-34.
- Romagosa C, Sagué M, Garatea A, Burgues M. Lactancia Materna. Condicionantes. *Rev ROL Enf.* 2003;26(5):405-8.
- Rozas MR. Problemas tempranos en las mamas durante la lactancia. Medidas de prevención y tratamiento. *Matronas prof.* 2006;7(4):25-7.
- Ruiz C, Romero J, Barberá N, Amedillo S. Promocionando la lactancia materna. *Rev ROL Enf.* 2003;26(7-8):514-22.
- Viñas H. Aspectos básicos en la práctica y promoción de la lactancia materna. *Rev Enferm Clín.* 1999;9(1):34-40.

Recursos en internet:

Pla estratègic d'ordenació maternoinfantil i de l'atenció a la salut sexual i reproductiva.

<http://www.gencat.cat/salut/depsalut/html/ca/dir2384/index.html>

Pla de Salut de Catalunya a l'horitzó 2010. <http://www20.gencat.cat/portal/site/pla-salut>

Contracepció d'emergència. <http://www.gencat.net/ics/usuarios/campanyes/contracepcio/index.html>

Malalties de transmissió sexual.

<http://www.gencat.net/salut/depsan/units/sanitat/html/ca/dir479/index.html>

Sexe joves. http://www.sexejoves.gencat.net/ics_webjove/AppPHP/index.php

Centre jove d'anticoncepció i sexualitat. <http://www.centrejove.org/home.htm>

L'anticoncepció d'emergència. <http://www.gencat.cat/salut/depsalut/html/ca/dir2093/doc8011.html>

Manual de salut reproductiva en la adolescència.

<http://www.sec.es/publicaciones/manuales/saludreproductiva/index.html>

OMS. Planificaci3n familiar. Un manual mundial para proveedores.

<http://www.infoforhealth.org/globalhandbook/remindersheets/spanish.shtml>

Salud y h3bitos sexuales. Bolet3n informativo del Instituto Nacional de Estadística.

http://www.ine.es/revistas/cifraine/cifine_sida0704.pdf

Informaci3n d'educaci3n sanitària.

<http://www.imasbcn.org/publicacions/index.php?PAGE=3&CATEGORY2=2>

Uso de la mamografía y de la citología de Papanicolaou para la detecci3n precoz del c3ncer de mama y de c3rvix uterino en Espa1a.

http://www.isciii.es/htdocs/investigacion/publicaciones_agencia/34MamografiaP.pdf

Programa de detecci3n precoç de c3ncer de mama

<http://www.gencat.cat/salut/depsalut/html/ca/dir2045/spescm.htm>

Complicaciones patol3gicas de la menopausia.

http://www.isciii.es/htdocs/investigacion/publicaciones_agencia/03Menopausia.pdf

Protocol de seguiment de l'embaràs a Catalunya.

<http://www.gencat.net/salut/depsan/units/sanitat/pdf/protsegui2006.pdf>

Programa embaràs sense fum. <http://www.gencat.cat/salut/depsalut/html/ca/dir2058/index.html>

Protocol d'assistència al part i al puerperi i d'atenció al nadó

<http://www.gencat.net/salut/depsan/units/sanitat/pdf/protpart.pdf>

El puerperi. <http://www.imasbcn.org/publicacions/puerperi.html>

Informaci3n sobre l'alletament matern <http://www.imasbcn.org/publicacions/alletamentmatern.html>

El manejo del dolor del pez3n y/o las lesiones asociadas a la lactancia materna.

<http://www.isciii.es/htdocs/redes/investen/pdf/jb/LactanciaMaterna.pdf>